

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
INSTITUTUL PATRIMONIULUI CULTURAL
CENTRUL STUDIUL ARTELOR**

**Cu titlu de manuscris CZU:
73.02:73.049.6(478)(043.3)**

CIOBANU IRAIDA

**NATURA STATICĂ ÎN ARTELE PLASTICE
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

SPECIALITATEA: 651.01 – *TEORIA ȘI ISTORIA ARTELOR PLASTICE*

Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

Chișinău, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul Centrului Studiul Artelor al Institutului Patrimoniului Cultural

Conducător științific:

Stavilă Tudor, doctor habilitat în studiul artelor, profesor cercetător,
Institutul Patrimoniului Cultural

Referenți oficiali:

Opriș Ioan, doctor în istorie, profesor universitar, Universitatea „Valahia”,
Târgoviște

Simac Ana, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Universitatea
Pedagogică
de Stat „Ion Creangă”

Consiliul Științific Specializat a fost aprobat de către Consiliul de Conducere al ANACEC prin decizia nr. 07 din 11 mai 2018, în următoarea componență:

Șlapac Mariana, președinte, m. cor. al AȘM, doctor habilitat în studiul artelor,
conferențiar cercetător, Institutul Patrimoniului Cultural

Malcoci Vitalie, secretar științific, doctor în studiul artelor, conferențiar cercetător,
Institutul Patrimoniului Cultural

Ciobanu Constantin, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător,
Institutul de Istoria și Teoria Artei „George Oprescu”, București

Zaharia Dumitru, doctor în estetica artelor vizuale, profesor universitar,
Universitatea de Arte „George Enescu”, Iași

Spînu Constantin, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Institutul
Patrimoniului Cultural

Ursachi Rodica, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Universitatea
Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Susținerea va avea loc la „22” noiembrie 2018, orele 10.00, în ședința Consiliului științific specializat D 22.651.01 - 05 din cadrul Institutului Patrimoniului Cultural (MD – 2009, mun. Chișinău, str. Mateevici 87, AMTAP, Blocul II, FAM, Sala Senatului).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” și pe pagina web a IPC (patrimoniul.asm.md).

Autoreferatul a fost expediat la „22” octombrie 2018.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat: **Malcoci Vitalie**, dr.,
conf. cerc.

Conducător științific:
hab., prof. cerc.

Autor:

Stavilă Tudor, dr.

Ciobanu Iraida

© Ciobanu Iraida, 2018

REPERELE CONCEPTUALE ALE LUCRĂRII

Actualitatea temei de cercetare. Dezvoltându-se concomitent cu alte genuri ale artelor plastice din Republica Moldova, pe parcursul evoluției sale natura statică a păstrat amprenta multiplelor tendințe contradictorii în ambianța întregului proces artistic. Gradarea genurilor și determinarea lor reprezintă un sistem integrat [2, p. 7]. În plan diacronic, începând cu elementele de natură statică din pictura rupestră și vestigiile picturii din Pompei, natura statică devine gen separat în secolele XVI–XVIII, apogeul fiind atins de pictura olandeză din secolul al XVII-lea. Privită ca parte a integralității alături de portret, peisaj, pictură de gen, natura statică ocupă un loc important în arta națională.

Cronologic, perioada de cercetare a naturii statice din RSSM/Republica Moldova cuprinde sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XXI-lea. Drept punct de reper pentru începutul studierii naturii statice din Basarabia se consideră anul 1887, anul fondării primei instituții de specialitate – Școala de desen inaugurată de T. Zubcu, student al Academiei de Artă din Sankt Petersburg [28, p. 108]. Artiștii plastici autohtoni au fost influențați de școlile occidentale și cea rusă, abordând natura statică în mod diferit. Prezenta lucrare științifică a scos în evidență faptul că unii artiști plastici pe parcursul creației sale rămân fideli stilului profesat, iar alții trec prin mai multe perioade de creație (Mihai Grecu, Valentina Rusu-Ciobanu, Igor Vieru, Ada Zevin, Andrei Sârbu, Liviu Hâncu, Gheorghe Oprea).

Natura statică ca gen aparține al picturii în arta națională a fost abordată de către criticii de artă doar tangențial. Prezenta teză propune o abordare conceptuală, fiind o primă încercare de a sistematiza și analiza științific evoluția naturii statice naționale ca gen al picturii de șevalet, precum și particularitățile specifice ale acesteia. Demersul științific vine să întregască compartimentul natură statică, gen separat al picturii de șevalet în arta plastică, profesat de artiștii plastici din republică, cu viziuni și stiluri diferite. Cercetarea întreprinsă ne-a permis să clasificăm natura statică după tematică: subiecte vânătoarești, floristice, animaliere, motive religioase, deseori în plan secundar fiind inclusă figura umană.

Descrierea situației în domeniul cercetării și identificarea problemelor de cercetare. Ca gen independent în plan universal, natura statică apare la hotarul secolelor XVI–XVII în Italia și Spania, ajungând la apogeu în secolul al XVIII-lea în Țările de Jos. Interesul sporit al cercetătorilor față de natura statică ca gen în arta plastică moldovenească este condiționat inclusiv și de prezența masivă în cadrul expozițiilor din republică, la etapa actuală în istoriografie fiind lipsă un studiu complex ce ar reflecta evoluția naturii statice. În acest context menționăm unele publicații cu caracter general sau monografii-album semnate de D. Golțov [20], Ada Zevin [39], M. Livșiț

[21], L. Cezza [39], Ludmila Toma [35], C. I. Ciobanu [8; 9], T. Stavilă [28], C. Spînu [25], Eleonora Barbas [3], Victoria Rocaciuc [24]. Meritul incontestabil al cercetătorilor este elaborarea unor studii ce reflectă creația artiștilor plastici, făcându-se apel inclusiv la natura statică: August Baillayre, Eugenia Maleșevschi, Nina Arbore, Mihai Grecu, Igor Vieru, Valentina Rusu-Ciobanu, Leonid Grigorașenco, Vasile Cojocar, Eleonora Romanescu, Elena Bontea, Andrei Sârbu, Eudochia Zavtur, Gheorghe Oprea.

Examinarea publicațiilor accesibile permite să afirmăm că până în prezent nu există un studiu științific, ce ar reflecta evoluția genului natura statică din creația pictorilor moldoveni, care să includă o analiză a lucrărilor artiștilor plastici din diverse perioade. Respectiv, ca urmare a studierii temei propuse spre analiză, au fost determinate următoarele probleme de cercetare:

- 1) identificarea complexă a genului natura statică în creația artiștilor plastici autohtoni;
- 2) evidențierea particularităților specifice evoluției genului natura statică;
- 3) determinarea contribuției artiștilor plastici la evoluția genului natura statică în arta plastică din Republica Moldova.

Având în vedere gradul de studiere a problemei, **scopul tezei** constă în prezentarea complexă a evoluției naturii statice în artele plastice din Republica Moldova ca gen de artă de sine stătător.

Pentru realizarea scopului propus au fost trasate următoarele **obiective**:

- 1) introducerea în circuitul științific național a genului natura statică în baza analizei surselor bibliografice, arhivistice și a picturilor din colecțiile de stat și cele particulare;
- 2) determinarea dinamicii evoluției naturii statice din Basarabia, RSSM și Republica Moldova;
- 3) identificarea trăsăturilor distinctive în creația artiștilor plastici locali din diverse perioade de creație;
- 4) studierea particularităților complexului de sisteme stilistice, plastice, structural-spațiale, utilizate în transfigurarea artistică a naturii statice;
- 5) elaborarea unui repertoriu al artiștilor plastici care au abordat genul natura statică și descrierea celor mai reprezentative lucrări.

Limitele cronologice și geografice ale cercetării se referă la teritoriul Basarabiei începând cu anul 1887, când apare Școala de desen, iar limita superioară se ridică la anii 2000, perioadă în care pictorii din Republica Moldova, deși au acces la diverse valori și curente, rămân fideli tentelor naționale.

Metodologia cercetării științifice. În demersul științific de față au fost utilizate metodele de cercetare istorică și teoretică, ca fiind unele fundamentale, aprobate în artele vizuale. Ne-am axat în mod special pe metoda analizei complexe a creației artiștilor plastici. Metoda comparativ-istorică a permis elucidarea în aspect evolutiv a genului abordat. Având în vedere particularită-

țile temei alese pentru cercetare, în studiu am apelat la analiza comparativă, formal-stilistică, axiologică, interpretativă, metoda analogiei și sistematizării, care, per ansamblu, au permis elaborarea unui studiu multilateral privind evoluția naturii statice în Republica Moldova.

Noutatea științifică și originalitatea cercetării. Teza prezintă o primă investigație complexă în istoria artelor naționale, realizată în baza materialelor identificate în Arhiva Națională a Republicii Moldova (ANRM), Arhiva Organizațiilor Social-politice din Republica Moldova (AOSPRM), lucrărilor din colecțiile Muzeului Național de Artă al Moldovei (MNAM), fondul Uniunii Artiștilor Plastici (UAP) din Republica Moldova, completate de arhivele personale ale artiștilor plastici. Caracterul științific și inovator al tezei rezidă în faptul că pentru prima dată a fost efectuată o prezentare de ansamblu a procesului de constituire și dezvoltare a naturii statice în Republica Moldova prin prisma operelor plasticienilor, evoluției școlilor, curentelor, tradițiilor locale și diverselor influențe. Toate acestea au contribuit în mod inevitabil la studierea principalelor tendințe care au caracterizat natura statică din Republica Moldova; relevarea mijloacelor plastice specifice naturii statice naționale și la identificarea factorilor care au determinat sub aspect stilistic operele create de artiștii plastici din Republice Moldova.

Problema științifică importantă soluționată constă în *determinarea* complexă a genului natura statică în creația artiștilor plastici autohtoni, *definirea* particularităților specifice evoluției acestuia, fapt ce a permis *aprecierea* activității plasticienilor și influența lor asupra dezvoltării și completării procesului de creație în artele plastice naționale.

Semnificația teoretică a tezei. Demersul investigațional oferă o abordare de sinteză și o analiză științifică a naturii statice ca gen al picturii de șevalet, a particularităților specifice ale acesteia prin prisma analizei surselor bibliografice, istorice și muzeistice din domeniul investigat. Teza poate servi drept bază metodologică pentru cercetări științifice ulterioare în domeniul artelor plastice.

Valoarea aplicativă a lucrării și implementarea rezultatelor cercetării. Lucrarea reprezintă o sinteză a studiului naturii statice naționale ce relevă informații detaliate despre activitatea artiștilor plastici, tehnicile de lucru, procedeele artistice. Valoarea aplicativă a lucrării rezultă din semnificația genului respectiv pentru istoria artelor naționale, informație ce poate fi utilă în procesul didactic din instituțiile de învățământ artistic, preuniversitar și universitar din Republica Moldova. Materialele tezei pot fi folosite și în cadrul lecțiilor de istorie a artelor plastice. Rezultatele investigărilor științifice sunt implementate în cadrul orelor de desen în cadrul instituțiilor preuniversitare, a cursurilor de metodica predării artelor plastice, psihologia creativității etc. Totodată, unele rezultate ale cercetării au fost expuse în paginile articolelor științifice și

susținute în cadrul a 11 conferințe științifice naționale și internaționale.

Rezultate științifice principale înaintate spre susținere. Ca urmare a cercetării și analizei naturilor statice, sunt înaintate spre susținere următoarele rezultate științifice:

- identificarea trăsăturilor distinctive în formarea naturii statice ca gen de artă de sine stătător;
- stabilirea particularităților etapelor evoluției naturii statice moldovenești, artiști plastici de referință, principalele picturi etc.
- identificarea influenței școlilor de artă asupra formării gândirii artistice;
- determinarea perioadei de timp în limitele căreia este atestată prezența naturii statice în arta plastică națională;
- cercetarea creației artiștilor plastici care s-au manifestat în genul natura statică;
- determinarea particularităților distinctive, principiilor compoziționale etc. a naturilor statice de referință;
- stabilirea influenței genului natură statică asupra evoluției picturii naționale.

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost susținute și discutate la 11 foruri științifice naționale și internaționale: Conferința Internațională Științifico-Practică (Cernăuți, Ucraina, 20 mai 2009); Sesiunea de comunicări științifice, Muzeul Național de Artă al Moldovei (70 ani de la fondare) (Chișinău, 26 noiembrie 2009); International Conference of Young Researchers (Chișinău, 11 noiembrie 2010); Conferința Tinerilor Cercetători (Chișinău, 26 octombrie 2010); Conferința științifică cu participare internațională „Probleme actuale ale arheologiei, etnologiei și studiului artelor” (Chișinău, 24-26 mai 2011; Chișinău, 31 mai – 1 iunie 2012; Chișinău, 22-24 mai 2013; Chișinău, 22-23 mai 2014); Conferință Științifică Internațională „Arta națională în contextul contemporaneității” (Heviz, Ungaria, 2011); Simpozionul științific național „Patrimoniul cultural material și imaterial al Republicii Moldova. Aspecte comparative” (Chișinău, 5 aprilie 2012); Simpozion Internațional „Creativitate, tehnologie, marketing” (Chișinău, 31 octombrie – 01 noiembrie 2014); Conferința științifică internațională „Probleme actuale ale arheologiei, etnologiei și studiului artelor” (Chișinău, 26-28 mai 2015).

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele cercetărilor au fost reflectate în 8 articole publicate în reviste de specialitate naționale acreditate, volumul total depășind 4.0 c.a.

Volumul și structura lucrării. Teza include introducere, trei capitole, adnotări în trei limbi, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 235 de titluri, două anexe, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autoa-

rei. Volumul total al tezei constituie 190 de pagini, dintre care 142 de pagini text de bază.

Cuvinte-cheie: artă plastică, pictură, natură statică, gen, compoziție, centru compozițional, colorit, dominantă cromatică, expoziții, limbaj plastic, artist plastic.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea temei de studiu și demonstrat caracterul inovator al lucrării, de asemenea sunt stabilite obiectivele cercetării, originalitatea științifică și valoarea aplicativă a lucrării, noutatea științifică și valoarea aplicativă a cercetării, sunt trecute în revistă materialele teoretico-științifice.

Capitolul 1 NATURA STATICĂ ÎN ISTORIA ARTELOR cuprinde analiza istoriografiei naturii statice universale și naționale cu privire la evoluția terminologiei în domeniu, dar și a creației artiștilor plastici. Cercetarea a fost efectuată în baza materialelor documentate în Arhiva Națională din Republica Moldova, Arhiva Organizațiilor Social-Politice din Republica Moldova, lucrărilor din colecțiile Muzeului Național de Artă a Moldovei, fondul Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova, arhivele personale ale artiștilor plastici.

În **paragraful 1.1. Repere istoriografice ale naturii statice** sunt supuse cercetării lucrările în care sunt reflectate activitatea artiștilor plastici din Moldova și diferite aspecte ale evoluției naturii statice. Examinarea unor publicații cu caracter general ne-a permis analiza lucrărilor din perioada respectivă, semnate de criticii de artă Dmitri Golțov [20], Matius Livșiț [21], Lev Ceza [5], Ludmila Toma [33], Tudor Stavilă [28], Constantin Spînu [25], Eleonora Barbas [2], Victoria Rocaciuc [23], care prezintă unele informații despre pictura anilor 1920–1990. În studiul *Arta plastică a Moldovei Sovietice* [20] D. Golțov trece în revistă procesul dezvoltării genurilor artelor plastice din anii 1950–1960, perioadă în care artiștii sunt influențați de spiritul ideologic, prioritară fiind tema istorico-revoluționară. Viața artistică se dezvoltă în ambianță culturilor naționale ale popoarelor sovietice, plasticienii urmând să abordeze subiecte distanțate de istoria poporului și tradițiile naționale.

În perioada postbelică, unele aspecte ale artei basarabene au fost tratate de Ada Zevin, M. Livșiț, L. Ceza. Însă studiile lor nu sunt axate pe o analiză complexă a tendințelor principale, autorii limitându-se la diferențierea artiștilor după criteriile „realist” sau „formalist”. Problemele artei naționale din perioada anilor 1920–1930, inclusiv influențele artei europene și ale celei ruse, au fost abordate de cercetătorul T. Stavilă în *Unele aspecte ale constru-*

irii artei plastice profesioniste din Basarabia [28], autorul extinzând aria de cercetare în monografia *Arta plastică din Basarabia de la sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX* [26], care include și examinarea naturilor statice realizate de studenții și profesorii Școlii de Arte Frumoase din Chișinău.

Ludmila Toma, în articolul *Pictura RSSM în perioada presiunii ideologice (anii '40)*, apreciază etapa investigată ca o perioadă plină de dramatism, tratată unilateral în spiritul ideologiei comuniste [34]. *Pictura din RSSM în situația de criză (prima jumătate a anilor cincizeci)* de același autor continuă, prin șirul evenimentelor, situația de la începutul anilor '50 ai secolului al XX-lea, ani în care nu slăbește presiunea ideologică asupra oamenilor de artă, totalizând încheierea deceniului postbelic și a perioadei staliniste din istoria artei plastice din RSSM [33].

În articolul *Expozițiile de artă plastică din RSS Moldovenească în contextul socio-cultural al anilor 1960*, Victoria Rocaciuc menționează că specificul perioadei respective a contribuit la stabilirea oficială a problemelor de creație: nivelul profesional, elementul național – decorativismul și o altă caracteristică care va deveni sinteza artelor și apariția noilor domenii [22].

Perioada următoarea, arta anilor '70 ai secolului al XX-lea, este reflectată în articolul *Expozițiile de artă plastică din Republica Moldova în contextul socio-cultural al anilor '70 ai secolului XX* de Victoria Rocaciuc [23] și în *Tendențe noi în pictura Moldovei în anii '70 – prima jumătate a anilor '80 ai secolului XX* semnat de Ludmila Toma [35]. De altfel, în paginile articolului *Căutări plastice în creația tinerilor pictori din anii 1970–1980*, Ludmila Toma scoate în evidență creația pictorilor D. Peicev, Ludmila Țonceva și Valentina Bahcevan, care se deosebesc de colegii lor mai în vârstă prin percepție și mijloacele de exprimare, care continuă tradițiile școlii autohtone întemeiate de cultura plastică europeană [31].

Autorul articolului *Unele modalități de manifestare ale tendințelor non-comformiste în arta basarabeană postbelică*, Gheorghe Mardare menționează faptul că pe la mijlocul anilor 1980, odată cu democratizarea societății, devin tot mai diverse manifestările ce țin de domeniul formei și tot mai mult se optează pentru o artă nonfigurativă. În această perioadă s-au evidențiat artiștii plastici din generația tânără: Gh. Tâciuc, V. Moșanu, D. Bolboceanu, V. Guțu, A. Mudrea, V. Sandu, V. Kuzmenko.

Monografia Eleonorei Brigalda-Barbas *Evoluția picturii de gen din Republica Moldova* reflectă trăsăturile specifice, interferențele și sintezele stilistice ale picturii de gen moldovenești din a doua jumătate a secolului al XX-lea [2].

Seria de monografii-album apărute în anii 2002–2007 readuce în circuitul valorilor artistice asemenea nume ca *August Baillyre* [29], *Eugenia Maleșevschi* [27], *Nina Arbore* [37], *Leonid Grigorașenco* [4], *Valentina Rusu-Ciobanu* [6], *Andrei Sârbu* [7], *Mihai Grecu* [32], *Igor Vieru* [3], oferind un

studiu complex cu multiple ilustrații, biografiile artiștilor plastici din spațiul artistic autohton și influențele din exteriorul țării, prezentând o etapă nouă în istoriografia artelor plastice din Republica Moldova.

Pentru elaborarea **paragrafului 1.2. *Incursiuni în natura statică: termeni și noțiuni*** autorul tezei a studiat literatura de specialitate din istoria artelor universale. Apărută ca o necesitate a vieții cotidiene, natura statică devine gen al picturii care scoate în evidență esența lucrurilor [36, p. 16].

Interesul pentru un astfel de gen al picturii a existat întotdeauna, fiind considerat minor și tratat frecvent cu dispreț sau acceptat cu indulgență. Cercetătorii leagă istoria naturii statice de pictura de șevalet, făcând paralele directe cu apariția altor genuri în cadrul picturii – scena familială, peisajul, reprezentarea lumii animale [10, p. 114]. De fapt, noțiunea de natură statică sau natură moartă ca gen al picturii și graficii, care înfățișează obiecte (fructe, flori, vânat) grupate sau aranjate într-un anumit decor, apare începând cu sfârșitul secolului al XVI-lea în Italia, în secolul al XVII-lea – în Țările de Jos și în secolul al XVIII-lea în Franța [19, p. 620].

O altă definiție a naturii statice este propusă de cercetătorul spaniol E. Pérez Sanchez: „reprezentare a obiectelor cotidiene cu frecvență comestibilă, prezentate în toată realitatea lor” [41, p. 13]. O axare pur gastronomică pe subiect nu înseamnă o sărăcire a acestuia, mai ales într-un spațiu ca cel iberic, unde descoperim o lume a marelui melanj alimentar al spaniolilor, maurilor, romilor și evreilor și unde avem celebra siestă în cutuma socială, care e precedată de un prânz familial copios.

Ca gen de sine stătător, natura statică apare la hotarul secolelor XVI–XVII în Italia și Spania, atingând apogeul în secolul al XVIII-lea în Țările de Jos, extinzându-se și în alte areale culturale. Cercetătorul rus I. Kuznețov menționează că termenul *stilleven* apare prin anii 1650, dar care se impune abia la mijlocul secolului al XVIII-lea. În Franța, termenul de *nature-morte* vine din *nature reposé*, care se traduce „viață liniștită” [40, p. 14]. G. Vasari folosea în secolul al XVI-lea sintagma *cose naturali* („obiecte naturale”), referindu-se la unele picturi ale lui Giovanni da Udine. În același timp, în Olanda se vorbea despre piese cu flori, fructe, pești, iar de la începutul secolului al XVII-lea – despre „banchete” sau de piese cu mese servite [30, p. 55], iar Van Mander utilizează termenii de flori, fructe și buchete pentru desemnarea lucrărilor.

În **paragraful 1.3. *Concluzii la capitolul 1*** se propune o generalizare a materialului examinat anterior. Deși atestăm prezența materialelor documentare ce vizează natura statică, concluzionăm că până la etapa actuală nu a fost elaborat nici un studiu de sinteză. Sursele documentare, literatura de specialitate, publicațiile, presa cotidiană apărută atât în țară cât și peste hotare, dar și lucrările de artă din colecțiile de stat și private, au făcut posibilă analiza detaliată a evoluției naturii statice din Republica Moldova. Urmărind evoluția genului

natură statică în diverse perioade, tendințe stilistice și operele reprezentanților diferitor curente artistice, observăm diverse trepte de tratare în artă. Primele elemente de manifestare a naturii statice ca gen în arta plastică au avut drept scop complementarea imaginilor principale, având un caracter subordonat, nesemnificativ. În calitate de surse de cercetare au fost utilizate materialele de arhivă, colecțiile muzeistice și tablourile din cadrul expozițiilor periodice, documentele și tablourile din arhivele personale ale artiștilor plastici și ale colecționarilor de artă. În așa fel, concluziile la capitolul I sunt următoarele:

1) începutul apariției naturii statice naționale ține de fondarea Școlii de Arte Frumoase din Chișinău. În pofida faptului că au existat picturi cu un repertoriu tematic specific zonei, perioada basarabească nu s-a bucurat de atenția cercetătorilor în domeniu;

2) fiind constituită în ambianța școlii occidentale și celei ruse, arta are personalitate grație somităților care au stat la baza formării genului natură moartă: Eugenia Maleșevschi, August Baillayre, Lidia Arionescu-Baillayre, Olesea Hrșanovschi, Constantin Dumitru Stahi, Nina Arbore;

3) în perioada sovietică își fac apariția mai multe lucrări teoretice, autorii cărora au abordat tangențial subiectul propus spre cercetare. Printre autori îi vom menționa pe K. Rodnin, L. Cezza, M. Livșiș, A. Zevin, D. Golțov, L. Toma, T. Stăvilă;

4) în perioada de după anii 1990, în literatura de specialitate apar o serie de studii cu referire la activitatea artistică a unor plasticieni, fiind semnate de C. I. Ciobanu, T. Stăvilă, L. Toma, C. Spînu, E. Brigalda, A. Simac, T. Braga, V. Bulat. Aceste lucrări, în care au fost tratate diverse genuri ale picturii, reprezintă suportul teoretico-metodologic necesar pentru o analiză detaliată ce ține de periodizarea și evoluția naturii statice;

5) studiul literaturii de specialitate din spațiul european a permis identificarea etapelor și specificului evoluției terminologiei din domeniu. Apariția termenului *stilleven* prin 1650 se impune abia la mijlocul secolului al XVIII-lea, iar varianta termenului francez *nature morte* vine din *nature reposée*, ce semnifică *natură în stare de repaus*.

Prin studiul de față s-a afirmat importanța naturii statice care stă la baza formării artistice a tinerei generații de plasticieni.

Capitolul 2 EVOLUȚIA NATURII STATICE ÎN PICTURA MOLDOVENEASCĂ include trei compartimente. În **paragraful 2.1. *Constituirea și evoluția naturii statice în pictura anilor 1887–1940***, în baza surselor bibliografice și fondurilor muzeelor este analizată creația artiștilor plastici basarabeni August Baillayre, Lidia Arionescu-Baillayre, Eugenia Maleșevschi, Nina Arbore și Olesea Hrșanovschi. Constatăm că evoluția artei basarabene pornește de la istoria Școlii de Arte Frumoase din Chișinău. Până la 1918

pictura din Basarabia era influențată mai mult de arta rusă, iar în perioada interbelică de arta românească și cea europeană.

A. Plămădeală și E. Maleșevschi au studiat în Rusia în școala realistă [26]. Impactul școlii ruse asupra creației plasticienilor basarabeni se observă în portretele lui A. Plămădeală și în naturile statice ale Eugeniei Maleșevschi. În jurul lui A. Plămădeală și E. Maleșevschi se grupează pictori, absolvenți ai școlilor de artă din Basarabia și din Occident: M. Gamburd, A. Climașevschi, G. Fiurer, R. Ocușco, influențați de creația pictorilor români N. Grigorescu, T. Luchian și O. Băncilă.

Pictorița E. Maleșevschi rămâne în istoria artei plastice basarabene cu „operele care întruchipează cele mai înaintate tradiții ale realismului clasic rus” [27]. După călătoriile artistei în străinătate – München, Paris și Roma (1903–1906), viziunea pictoriței se schimbă radical, tendințele artistice îndreptându-le spre simbolism.

Compoziția *Natura statică* de E. Maleșevschi are ca obiectiv echilibrul întregului, spațialitatea și punerea în valoare a obiectelor înseși. Dreapta cadrului este dominată de o oală înaltă rustică, din lut ars și glazurată cu maroniu, a cărei formă volumetrică este rezultatul unei articulări dintre un volum sferic în contrajur urmată de o umbră intensă. Partea stângă se echilibrează de o masă cu o draperie roșie pe care sunt amplasate mai multe obiecte: o sticlă, un pahar, doi pești și o pâine – simbolul creștinismului. Gama cromatică dominantă este sensibil orientată spre zona caldă. Compoziția este austeră și aerisită. Modul de aranjare a draperiilor, punerea în relații de comunicare a formelor rotunde cu cele prismatice, amintesc de lucrări structurate cu rigoare clasică.

Cercetătorul T. Stăvilă compară importanța creației Eugeniei Maleșevschi pentru arta plastică modernă basarabeană cu creația lui Nicolae Vermont pentru România, a lui Gustav Klimt pentru Elveția, a lui Mihail Vrubel pentru Rusia, a lui Arnold Böcklin pentru Anglia, artiști care au avut un reper unic – simbolismul. Lucrările E. Maleșevschi rămân a fi o parte integrantă a patrimoniului sud-est european.

August Baillayre, figură reprezentativă pentru Basarabia de la începutul secolului al XX-lea, „soarta și creația căruia au urmat-o majoritatea plasticienilor chișinăuieni” [29], a absolvit în anul 1902 Academia Regală de Arte din Amsterdam cu titlul de pictor. Artistul se află o perioadă la Sankt Petersburg, unde frecventează atelierul contesei Tenișeva, condus oficial de pictorul Ilia Repin. Vestita *Natura statică cu pești* (1927) reprezintă perla patrimoniului cultural al Republicii Moldova, de la prima vedere produce impresia de integritate a unor obiecte bine plasate, pline de un colorit rafinat cald-rece.

Spre deosebire de creația pictorilor basarabeni, majoritatea cărora aveau la bază școala academică rusă (A. Baillayre, L. Arionescu-Baillayre, E. Maleșev-

vschi), artiștii plastici români se manifestau în spiritul culturii naționale și occidentale. Este foarte dificil de a realiza o analiză amplă a naturii statice basarabene, deoarece chiar din primii ani de război colecția de pictură dispare, „luând drumul Harkovului”, iar arhiva Școlii de Arte care include informații despre studenții și pedagogii perioadei 1887–1940 este distrusă. În anii postbelici, ideologia comunistă nu a admis, pentru o perioadă de mai multe decenii, tratarea tematicii culturii basarabene, considerând-o secundară, nesemnificativă. Din studierea materialelor de arhivă s-a constatat că arta plastică basarabească, în decurs a cinci-șase decenii, parcurge calea de la pictarea icoanelor la apariția artei plastice și realizarea lucrărilor în conformitate cu tendințele artei contemporane. În prima perioadă, viața artistică basarabească a fost influențată și de expozițiile ambulante ale peredvijnicilor ruși și ucraineni. Pictorii basarabeni și-au făcut studiile la Sankt Petersburg, Moscova, Kiev, Odesa, iar la începutul secolului al XX-lea și în Europa (München, Roma, Paris, Amsterdam). În același timp, în anii 1890–1918, arta basarabească se lansează la Sankt Petersburg și Odesa, astfel, „internaționalizarea geografică și manipularea transferului de imagini, rezultată din acest du-te vino de experiențe de călătorie reale sau imaginare, au suportat un surprinzător transport de sensuri în arta plastică de la începutul secolului al XX-lea” [26].

O altă plasticiană a domeniului cercetat, care în egală măsură reprezintă arta basarabească și cea românească, este Nina Arbore (1889–1942), personalitate notorie și pictoriță de talent, formată într-un mediu cărturăresc și militant. Vocația artistică și-o perfecționează în timpul studiilor la München și Paris. În definirea viziunii sale stilistice foarte mult a fost influențată de școala lui Matisse, pe care a frecventat-o.

La începutul creației sale, Nina Arbore este inspirată de curentul impresionist, iar mai apoi ajunge la o sinteză dintre fondul autohton și cel modernist la expresionism, fovism, noul clasicism, sinteză caracteristică plasticienilor din această epocă.

Aflându-se într-o permanentă interferență de stiluri, natura statică din anii 1887–1940 denotă specificul artei basarabene în corelație cu cultura română și cea europeană, neavând tendința căutărilor „marelui stil” de care se preocupau școlile de arte din Occident. Natura statică, împreună cu celelalte genuri ale picturii basarabene, a stat la temelia artei contemporane, influențând procesul de creație în evoluția sa.

Perioada de formare a unei generații de artiști plastici talentați care și-au făcut studiile în străinătate, a marcat această etapă prin particularități specifice stilurilor europene, adaptându-le la nivelul și solicitările societății basarabene.

În **paragraful 2.2. *Specificul naturii statice din RSSM (1945–1970)*** este analizată creația pictorilor din primele decenii după război. Perioada postbelică a fost dificilă pentru dezvoltarea artelor plastice naționale, fiind impuse

restricțiile realismului socialist, care a marcat întreaga artă sovietică. Natura statică a profitat însă de rolul său „minor”, evoluând în cadrul expozițiilor de toamnă, nefiind presată de tematica revoluționară impusă picturii de gen. Caracterizate de la început prin redarea clarobscurului, naturile statice tratate academic trec printr-o perioadă decorativă în anii '70 ai secolului al XX-lea.

În primul deceniu postbelic, în perioada restricțiilor impuse de realismul socialist, conform „Dicționarului de estetică generală”, natura statică din artele plastice a fost dominată de „un concept estetic pentru desemnarea aceluși tip de artă contemporană care își propune reflectarea veridică, concret istorică, a realității în dezvoltarea ei revoluționară și, respectiv, arte” [18].

În condițiile grele ale perioadei postbelice, majoritatea expozițiilor erau organizate la indicația organelor de partid, fiind cenzurate ideologic, iar restricțiile estetice străine reduceau din diapazonul căutărilor, favorizând omogenizarea individualității creatoare. Cu toate acestea, artiștii care nu au lucrat la comandă și pentru expoziții, n-au abandonat interesul pentru experimentul artistic. Tablourile anilor '50 se concepeau cu preponderență prin utilizarea expresivității spațiale a clarobscurului.

Pictorii Mihai Grecu, Valentina Rusu-Ciobanu și Gleb Sainciuc erau învinuiți de *caracterul decorativ excesiv*. Despre tablourile lui Mihai Grecu se afirma că ele „nu corespund realității, că pictorul alege culorile, nuanțele, relațiile dintre ele, fără a le lua din viață, el sărăcește viața, o face insignifiantă, mărunță” [1]. În picturile lor, expresia plastică, ritmul, coloritul, factura devin deseori mijloace relativ autonome de exprimare a mesajului. Aceste momente sunt caracteristice mai ales pentru Mihai Grecu, care a studiat la Academia de Arte Plastice din București la profesorii F. Șirato, E. Stoienescu, N. Dărăscu, având contacte creatoare cu A. Ciucurencu.

În naturile statice din anii '50, Mihai Grecu utilizează o gamă aproape monocromă, înviorată de lumini și umbre ce redau clarobscurul și, în același timp, intensitatea fondului întunecat: *Pești, Gutuie, Creangă de măr înflorit în pahar, Natură statică cu pești și tărtăcuță*. Datele, aproximativ, în același interval de timp, picturile denotă influența școlii hazanoviste.

În opera Valentinei Rusu-Ciobanu natura statică reprezintă un capitol important. Pictura nuanțează impresiile și obligă cercetătorul de a o privi cu mai multă atenție. În anii '50–'60, plasticiana realizează câteva naturi statice bazate pe clarobscur: *Natură statică cu clește universal, Natură statică cu ceapă, Natură statică cu ceainic, Natură statică cu caise, Natură statică, Vaza cu flori, Natură statică*.

Personalitate marcantă și multilaterală a artelor plastice din RSSM, Igor Vieru (1923–1988), se afirmă în grafică și în arta monumentală, deși în ansamblu pictura ocupă primul loc în opera sa. El s-a remarcat ca un rapsod inspirat al satului basarabean, reflectând acest motiv în naturile statice, care reprezintă

de cele mai multe ori obiecte țărănești de uz casnic și flori – romanițe, panse-luțe, narcisi, primule.

Expresivitatea decorativă era tratată de plasticieni sub diferite aspecte. Mihai Greucă îmbina tradițiile artei decorative populare cu principiile plastice ale postimpresionismului. Opera sa bogată prin conținut tematic, bine înche-gată, cuprinzând toate genurile picturii, abordate cu aceeași pasiune și profesio-nalitate, demonstrează unitatea ei bazată pe diversitate.

Naturile statice, foarte interesante și diverse din perioada anilor 1960–1970, se explică prin faptul că anii '60 au constituit o etapă radicală în arta plastică a RSSM, marcând anii de cotitură, de afirmare a școlii naționale de arte plastice în cadrul artei din perioada sovietică. Are loc o evoluție dina-mică a stilisticii, o selectare organică a tendințelor din arta sovietică, uneori minimizând importanța și efectul lor. De exemplu, „stilul auster”, apărut în arta acestei perioade, nu a avut o răspândire largă în pictura moldovenească. Tendința decorativă, manifestată mai întâi în pictura de gen, a apărut odată cu tabloul *Fetele din Ceadâr-Lunga* (1960) de Mihai Greucă. Caracterul decorativ s-a manifestat la început în creația unor artiști mai experimentați: M. Greucă, V. Rusu-Ciobanu, A. Zevin, I. Vieru. Naturile statice elaborate prin prisma tradițiilor naționale au fost realizate prin experimentele formale ale plasticie-nilor, care au influențat și abordarea acestora în pictura istorică, de gen. Peri-oada anilor 1960–1970 este una de înflorire a experiențelor și a reinnoirii pro-cedeelelor plastice de creație în toate domeniile artelor plastice în care au activat M. Greucă, V. Rusu-Ciobanu, A. Zevin, V. Zazerscaia, E. Bontea, E. Roma-nescu.

În **paragraful 2.3**, ca urmare a studiului realizat, a fost posibilă efectua-rea periodizării evoluției naturii statice naționale și au fost formulate următoa-rele **concluzii** la **capitolul 2**:

1) perioada anilor 1887–1940 este marcată de revenirea primilor absol-venți ai Academiei de Arte din Sankt Petersburg (A. Plămădeală, E. Male-șevschi), de apariția genului natură statică. Printre artiștii plastici faimoși îi menționăm pe A. Baillayre, E. Maleșevschi, N. Arbore. Dacă lucrările lui A. Baillayre se caracterizează prin colorit opac și tendințe monumentale, E. Maleșevschi rămâne în istoria artei plastice basarabene cu lucrări ce denotă tradițiile realismului, iar N. Arbore se distinge printr-o manieră simbolistă atât în pictură cât și în grafică. Cu toate că pictorii au studii și stiluri diferite de lucru, naturilor sale statice le este specifică amprenta locală și constituie o evoluție progresivă în dezvoltarea artei naționale;

2) perioada imediat următoare (1945–1970) este una de afirmare a naturii statice ca gen de artă, abordat de artiști în maniere diferite. În primul deceniu postbelic în pictură sunt evidente restricțiile realismului socialist. Ampretele realismului socialist nu s-au reflectat în naturile statice naționale, genul supus

cercetării rămânând de sine stătător și reprezintă opere artistice de valoare fără influențe politice. Drept exemplu poate servi lucrarea *Omagiu lui Rubliov* (1960) de M. Grecu, care prezintă o icoană, religia fiind interzisă de către regim. Putem afirma faptul că natura statică a servit artiștilor în perioada restricțiilor social-politice drept un refugiu, pentru a nu realiza picturi la comandă de ordin politic;

3) perioada anilor 1960 se caracterizează prin naturi statice realizate în tehnica clarobscurului, fiind evidențiate în lucrările lui M. Grecu, V. Rusu-Ciobanu, I. Vieru, A. Zevin. Caracterul național este prezent în majoritatea lucrărilor artiștilor. O privire de ansamblu ne determină să conchidem că repertoriul de obiecte abordate de acești plasticieni în naturile statice este bogat și variat, în același timp posedând un limbaj propriu și convingător. Trecând printr-o multitudine de tendințe, experimentări și curente, acești plasticieni au rămas în istoria artelor naționale ca somități ai penelului și au creat cele mai deosebite naturi statice, indiferent de trăsăturile limbajului utilizat;

4) specific ultimului deceniu al perioadei respective este stilul auster, pătrunzând doar parțial în pictura moldovenească, cu o interpretare poetică, metaforică. Naturile statice sunt tratate prin prismă decorativă, accentul fiind pus pe particularitățile etnografice și motivele folclorice. Această perioadă se caracterizează prin transformări radicale, prin intense căutări ale apariției tendințelor decorative deseori îmbinate cu motivele folclorice, astfel exprimând esența estetică a artei populare. Este perioada activității prolfice a artiștilor plastici M. Grecu, V. Rusu-Ciobanu, I. Vieru, A. Zevin, E. Romanescu, I. Vieru, E. Bontea, V. Zazerscaia, A. Baranovici.

În **capitolul 3 ABORDĂRI ȘI TENDINȚE ÎN NATURA STATICĂ DIN ANII 1970–2000** sunt reflectate naturile statice din perioada vizată, opere ale artiștilor plastici M. Grecu, V. Rusu-Ciobanu, A. Zevin, I. Vieru, E. Bontea, V. Zazerscaia, E. Romanescu, I. Tabârță, M. Gheorghe, M. Țăruș, A. Sârbu, I. Țîpin, L. Țoncev, D. Peicev, G. Oprea, V. Brâncoveanu, O. Orlova, I. Chitoroagă, S. Galben, A. Mudrea, D. Bolboceanu, M. Mungiu, E. Zavtur, N. Șibaeva, E. Robu, V. Guțu, L. Hâncu.

Paragraful 3.1. Experimentări în naturile statice din anii 1970–1980. Pentru această perioadă este specifică creația pictorilor din fosta URSS, reprezentanți ai diferitor școli naționale, cu aceleași tradiții universale, devenind comune nu prin apartenența la vreo tradiție națională, ci datorită unei tematici unice a conținutului de idei, prin elemente de stil generale. Pictorii căutau insistent esența tradițiilor naționale, chiar dacă se aflau într-o perioadă a „stagnării,” până la începutul restructurării gorbacioviste, când sistemul de stat al URSS, cu cenzura sa ideologică de partid, nu permitea schimbări esențiale nici într-un domeniu, aplicându-se un control strict mai ales asupra „artiștilor

novatori”.

Accentul este pus pe reînnoirea mijloacelor artistice și utilizarea materialelor noi, dar fără crearea noilor tendințe și genuri pur tehnice, or, acest lucru ar fi imposibil de realizat. Spre deosebire de anii '40, cu numeroase expoziții de schițe și tablouri, în anii '70 artiștilor li se impunea să participe la cât mai multe expoziții și doar cu lucrări cu tematică ce aborda tendințele realismului socialist.

Valentina Rusu-Ciobanu acceptă o nouă manieră de lucru – *foto-realismul*, pe care îl concepe parțial, cu unele motive plastice și procedee tehnice, în special în ceea ce privește tratarea unor detalii.

Viziunea spațială individuală și percepția suprafeței tabloului în naturile statice ale pictoriței Ludmila Țonceva sunt deosebite, acestea emanând o mare explozie a unui temperament creativ distinct. Pentru stilistica perioadei incipiente de creație a artistei L. Țonceva este specifică utilizarea la maximum a tendințelor decorative și a unui desen stilizat, unde natura statică abundă în flori și fructe, foarte bine echilibrate în spațiul plastic.

Transfigurarea realității la nivel cosmic și conceptual este caracteristică pentru creația lui Mihai Țăruș, promotorul unui nou principiu plastic „potir-cupolă”. În *Natură statică* datată în anul 1971, de factură cubistă, ca și în cele din perioada ulterioară, unde experimentează topirea formei în timp, se impune simțul esențializării. Artistul practică o artă de reprezentare, invocă, sugerează, abstractizând, concretețea realității.

Andrei Sârbu, discipolul lui Mihai Grecu, debutează în anul 1968 cu tabloul *Mușcata din casa părintească*. Creația sa se caracterizează prin fotorealism, diversele experimentări și pete plate decorative. În această perioadă, naturile statice, elaborate prin prisma tradițiilor naționale, au fost realizate prin inovații destul de îndrăznețe. Pictorii experimentează în toate domeniile artelor plastice.

În paragraful 3.2. *Natură statică din pictura anilor 1980–2000* am constatat că natura statică reprezintă un spectru destul de complex de tendințe stilistice, cromatice, structural-spațiale, experiențe de tot felul, menținându-se pe tot parcursul esența tradițiilor naționale. După „perioada dezghețului hrușciovist” s-a schimbat conceptul general despre procesul de creație, scopul și caracteristica lui de bază, apar numeroase discuții în presă, foarte multe s-au axat în jurul creației lui Mihai Grecu, Valentina Rusu-Ciobanu, Igor Vieru și a altor artiști afirmați către sfârșitul anilor '50–'60 ai secolului trecut. S-au produs schimbări în domeniul tabloului tematic (aspectul patetic) în toate genurile artelor plastice. Se reliefează stilul auster. Perioada respectivă se evidențiază prin organizarea mai multor expoziții ale tinerilor. Apar nume noi care au profesat în creația sa natura statică: Petru Jereghia, Maia Cheptănanu-Serbinova,

Gheorghe Munteanu, Gheorghe Oprea, Sergiu Galben, Eudochia Zavtur.

Noile condiții social-politice generate de căderea regimului sovietic au permis deschiderea expozițiilor novatoare din punctul de vedere al limbajului plastic, al mentalității artistice. Atmosfera artistică din republică este înviorată de artiști tineri, absolvenți ai marilor școli de profil din fosta URSS (Kiev, Sankt Petersburg, Harkov, Lvov, Budapesta): Andrei Sârbu, Andrei Negură, Teodor Buzu, Mihai Țăruș, Natalia Ciornaia, Mihai Mungiu, Eudochia Zavtur, Liviu Hâncu, Eudochia Robu. Perioada vizată reprezintă un spectru destul de complex de tendințe stilistice, cromatice, structural-spațiale, experiențe de tot felul.

Este important faptul apariției expozițiilor tematice dedicate naturii statice. Un exemplu ar fi expoziția *Natura statică* desfășurată în incinta Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Serviciul *Colecții de Artă și Hărți* (în luna mai 2009), unde au fost expuse 41 de lucrări. Au participat artiști plastici de valoare, care s-au marcat prin practicarea diverselor tehnici și stiluri de lucru: D. Peicev – *Natură moartă cu ibric*, L. Țonceva – *Buchet de toamnă*, I. Leu – *Natură moartă cu deșteptător*, V. Brâncoveanu – *Flori*, L. Hâncu – *Natură moartă cu draperie galbenă*, I. Ursatfi – *Natură moartă cu cireșe*, prezentând lucrări în diverse maniere stilistice – de la tehnicile impresioniste la procedeele plastice ale fotorealismului.

Mai mult de un secol parcurge natura statică din artele plastice din Basarabia, RSSM și Republica Moldova, fiind fidelă tradițiilor spiritului național și artei europene. Având ca suport general pictura, cu particularitățile sale specifice, natura statică a reflectat principalele tendințe, etapele evoluției artelor plastice, de factură tradițională și experimentală, extinzând aceste modificări și în ceramică, imprimeu, grafică. Cu toate schimbările ce au avut loc pe durata existenței acestui gen în artele noastre, în condiții dificile de ordin politic, economic și sociocultural, în domeniul artelor plastice au fost elaborate naturi statice de o **înaltă valoare creativă**. Motiv des utilizat în pictură, natura statică se face simțită și în alte genuri ale artelor plastice. Artiștii plastici din domeniul artelor decorative aduc un suflu nou în evoluția genului natură statică.

Finalizând cercetările subiectului vizat, ajungem la următoarele concluzii **la capitolul 3:**

1) natura statică din anii 1970–2000 parcurge mai multe etape. În primul deceniu postbelic se dezvoltă în limitele restricțiilor realismului socialist. Natura statică din perioada anilor 1970 se caracterizează prin maniera clar-obscurului, evidențiat în lucrările lui M. Grecu, V. Rusu-Ciobanu, A. Zevin, G. Sainciuc, un rol considerabil având I. Hazov, profesor la Școala de Arte din Chișinău. Caracterul național este prezent practic în majoritatea lucrărilor acestor artiști. O privire de ansamblu ne permite să concluzionăm că repertoriul de obiecte abordate de acești plasticieni în naturile statice este bo-

gat și variat, posedând, în același timp, un limbaj propriu și convingător. Tre-când printr-o multitudine de tendințe, experimentări și curente, acești artiști au rămas în istoria artelor naționale ca maestru ai penelului, creând naturi statice deosebite, indiferent de specificul limbajului utilizat;

2) trăsăturile artei sovietice la începutul anilor '70 ai secolului trecut este stilul auster, care a pătruns doar parțial în pictura moldovenească, având o in-terpretare poetică. Naturile statice sunt tratate prin prismă decorativă, accentul fiind pus pe unele motive folclorice. Această perioadă se caracterizează prin transformări radicale, prin intense căutări, prin apariția tendințelor decorative, deseori îmbinate cu motive folclorice, astfel exprimând esența estetică a artei populare;

3) anii 1980–2000 sunt caracterizați de experimentări și exersări bazate pe simbioza viziunii moderne asupra lumii și o poetică populară tradițională. Reflectarea realității la nivel cosmic și conceptual este caracteristică pentru M. Grecu, V. Rusu-Ciobanu, E. Bontea. Pleiada tinerilor plasticieni A. Sârbu, M. Țăruș, M. Jomir, L. Țonceva, atât în pictură cât și în genul natură statică, a fost marcată de viziuni moderniste, îndrăznețe pentru acea perioadă, generând astfel dezvoltarea artelor plastice;

4) Mihai Grecu, inovator și experimentator, cu diferite smalțuri, lacuri, aerosoli, descoperă efecte neobișnuite. Se apropie de tradițiile artei populare printre primii plasticieni, contribuind-la construirea școlii naționale de pictură și influențează câteva generații de artiști plastici. Fiind expuse rigorile academi-ce, discipolul maestrului Mihai Grecu, Andrei Sârbu, practică în redarea naturilor sale statice preponderent sub formă de pătrat, *trompe-l'oeil*. Dimitrie Peicev este artistul care, spre deosebire de alți plasticieni care au pictat naturi statice, are numeroase tablouri pictate în *plein air*, scopul lui fiind redarea luminii, a umbrelor fluide, pictor cu viziune plină de poetism și mare colorist. Mihai Țăruș este fidel stilului său, spațiile tablourilor artistului fiind pictate prin forme geometrice;

5) natura statică, gen al picturii de șevalet, deseori devine parte compo-nentă sau este dominată de pictura de gen, peisaj sau portret. Percepută ca mesaj poetic sau meditativ-simbolic, sugerează o anumită stare, iar obiectele care formează recuzita, dincolo de aparențe, nu sunt alese inopinat. Autorii genurilor artelor decorative și grafice, elaborând o natură statică în pictură, **își lasă amprenta specifică tehnicii de bază: V. Cojocar** (*Natură statică. Plural I, Natură statică cu floarea soarelui*); A. Negură (seria *Mere-Fruce interzise, Mere I, Majoră II*); E. Zavtur (*Flori, Flori albe*); E. Cemortan-Voloșin (*Sărbătoare, Masa de sărbătoare*). Cu totul altă conotație obțin naturile statice elaborate în alte genuri: L. Grigorașenco (*Trandafiri și struguri, Ciuperci și albăstrele, Crizanteme, Ruji-galbene* (pastel); T. Buzu (*Flori uscate, Printre gard*); N. Șibaeva (*Natură statică cu scânduri vechi, Natură statică cu cap-*

sator (grafică);

6) o serie de artiști deseori fluid intercalează natura statică cu genul portret, peisaj, pictură de gen. Natura statică este abordată de Gh. Munteanu pe fundal de peisaj, considerând-o apartenență diferitor genuri ale picturii. Naturile statice cu flori, pe prim-planul portretelor sau nudurilor, este specifică creației lui D. Peicev. Un loc aparte revine creației lui D. Bolboceanu, care reușește să combine motivele naturii statice cu motivele vieții cotidiene. E. Zăvțur utilizează naturile statice atât în pictura de gen cât și în portret. Pe fundalul peisajului, deseori al Orheiului Vechi, abordează problema cercetată E. Robu. În ultima perioadă a creației sale, L. Hâncu, pictează naturi statice cu pești pe fundal de peisaj rustic;

7) în valorificarea genului natură statică un rol aparte revine școlilor de arte naționale: Școala de Desen din Chișinău (Școala de Arte Plastice „I. Repin”, Colegiul de Arte Plastice „Al. Plămădeală”), Școala medie republicană de arte plastice din Chișinău (Liceul Academic de Arte Plastice „I. Vieru”), specialitatea Grafică și Pictură, Facultatea Fizică și Matematică a Universității Pedagogice de Stat „I. Creangă” (Facultatea Arte Plastice și Design, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”), Secția de Arte Plastice, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice). O influență în dezvoltarea gustului artistic îi revine și Muzeului de Stat de Arte Plastice din RSSM (Muzeul Național de Artă al Moldovei);

8) colaborarea și schimbul de experiență cu alte genuri ale artelor plastice și cu școlile de profil ce o au plasticienii din Republica Moldova și-au lăsat amprenta în dezvoltarea artelor naționale în perioadele sus-menționate. Cu toate că se atestă și influențe europene, artiștii plastici din Republica Moldova păstrează tradițiile picturii naționale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI:

Demersul științific de față constituie o încercare de a elucida importanța naturii statice ca gen al picturii de șevalet din perioada interbelică și până în prezent. Cercetarea a fost efectuată în baza surselor de arhivă, colecțiilor de stat și private ce includ naturile statice ale perioadei respective. În acest context au fost analizate creațiile artiștilor plastici din diferite perioade, accentuându-se aportul lor la dezvoltarea artelor plastice locale.

Cercetarea interdisciplinară a evoluției naturii statice moldovenești a permis soluționarea **problemei științifice importante** care a constat în *determinarea* complexă a genului natura statică în creația artiștilor plastici autohtoni, *defnirea* particularităților specifice evoluției acestuia, fapt ce a permis *aprecierea* activității plasticienilor și influența lor asupra dezvoltării și completării procesului de creație în artele plastice naționale.

Examinarea detaliată a literaturii de specialitate, coroborată cu sursele documentare și descrierea operelor plasticienilor, a contribuit la formularea următoarelor **concluzii definitorii**:

1) În literatura de specialitate autohtonă, natura statică este prezentată doar parțial în contextul celorlalte genuri ale artelor plastice și în special al picturii, fapt ce a condiționat abordarea temei natură statică drept subiect de cercetare. Analiza detaliată a publicațiilor în domeniu confirmă faptul că până la etapa actuală nu a fost realizat un studiu complex al evoluției naturii statice naționale, aceasta fiind tangențial abordată în celelalte genuri ale picturii de șevalet de următorii cercetători: L. Cezza, K. Rodnin, A. Mansurova, L. Toma, C. I. Ciobanu, T. Stavilă, E. Brigalda, C. Spînu [10; 12];

2) Artiștii plastici care au exersat natura statică au practicat în paralel și alte genuri ale picturii, creând o interferență ale genurilor care a influențat evoluția temei abordate. La etapa primară, natura statică nu avea un loc primordial, pictura de gen fiind în prim-plan. Mai târziu, primind o conotație deosebită, genul este practicat prin tenta tradițiilor naționale [14];

3) Natura statică este un gen important al picturii prin faptul că nu putem eschiva realitatea. Cât de importantă nu ar fi pictura de gen, natura statică ne reîntoarce la studierea profundă a obiectului în sine, redând realitatea [13; 17];

4) Pe baza materialului acumulat, a analizei operelor din colecțiile personale ale autorilor și din arhive, a fost posibilă stabilirea unei cronologii privind etapele de dezvoltare a naturii statice naționale: 1887–1940; 1945–1970; 1970–1980, 1980–2000 [15];

5) Viziunea filosofică asupra lucrurilor este relevată în naturile statice din perioada anilor 1887–1940. În genul supus cercetării au profesat artiști plastici originari din Basarabia sau stabiliți aici cu traiul. Lucrările sunt diferite prin ambianța artistică a diverselor culturi, etnii și școli (Munchen, Petersburg, Odesa, Moscova, București, Paris, Viena) ale artiștilor perioadei basarabene.

Cu toate acestea, persistă tenta națională, accentul de bază fiind clarobscurul în operele lui L. Baillayre, E. Maleșevschi, N. Arbore, O. Hrșanovschi, V. Blinov [11];

6) În evoluția naturii statice din arta plastică moldovenească din anii 1945–1970 s-a observat o trecere lentă de la realismul socialist, prin decorativism și stil auster, spre diversitate stilistică. În perioada restricțiilor natura statică a servit drept refugiu, gen în care artiștii aveau posibilitatea de a se manifesta liber. Etapa se caracterizează prin noi căutări ale mijloacelor de expresie în creația autorilor, persistând totuși tenta națională: M. Grecu, A. Zevin, I. Vieru, V. Rusu-Ciobanu, G. Sainciuc, V. Zazerscaia, A. Baranovici, E. Bontea. Repertoriul de obiecte abordate de acești plasticieni în naturile statice este bogat și variat, posedând în același timp un limbaj propriu și convingător [15];

7) Decorativismul, experimentările diferitor materiale (nisip, bitum, lacuri, plăci de metal, materiale textile) contribuie la obținerea diverselor facturi și incizări, caracterizează naturile statice din anii 1970–2000. În perioada menționată activează artiștii plastici școliți în marele centre culturale (București, Sankt Petersburg, Moscova, Lvov, Kiev, Tallinn, Riga, Budapesta). Ei îmbogățesc viața artistică prin diversitatea stilurilor întregită prin tenta națională. Predominarea coloritului local îl regăsim în lucrările lui M. Grecu, V. Rusu-Ciobanu, A. Zevin, A. Sârbu, E. Bontea, E. Romanescu, O. Orlova, L. Țoncev, I. Țîpina, M. Țăruș, G. Oprea, A. Mudrea, M. Jomir, T. Bătrânu, S. Galben, M. Mungiu, L. Hâncu. Multiplele investigații ale artistului Mihai Grecu și ale discipolilor săi au îmbogățit arta națională, dând un suflu nou școlii locale, extinzând valoarea artistică peste hotarele țării [13];

8) Artiștii plastici (I. Tăbârță, L. Grigorașenco, V. Cojocar, A. Negură, E. Zavtur, N. Ciornaia, T. Buzu, E. Ajder) care activează în alte genuri ale artelor, practicând natura statică în pictură, îi atribuie o nouă conotație, fiind influențați de tehnicile artelor decorative, ale graficii. În evoluția naturii statice din arta plastică moldovenească din anii 1945–2000, s-a observat o trecere lentă de la realismul socialist, prin decorativism și stil auster, spre diversitate stilistică și spre nonfigurativ. În prezent, procesul de dezvoltare a naturii statice are loc destul de lent, fără momente de cotitură [13; 14];

9) Influențată de tendințele artistice specifice perioadei analizate, natura statică din Republica Moldova păstrează amprenta națională, evoluând în contextul dezvoltării artelor plastice europene. Tendința populară reflectată în lucrările de artă se regăsește în reprezentarea motivului covorului tradițional, ceramicii populare, în gama cromatică bogată a scoarțelor, finețea prosoapelor și mileurilor E. Bontea, Gh. Oprea, L. Țonceva, V. Palamarciuc, V. Guțu, M. Mungiu, E. Zavtur, L. Hâncu, E. Ajder, E. Cemortan-Voloșin, L. Zastavniți [13; 16];

10) Evoluția naturii statice din Moldova pe parcursul deceniilor cunoaște perioade de declin și progres condiționate de cadrul istoric și dezvoltarea social-economică, politică și culturală a țării. Nivelul de profesionalism al operei autorilor ce practică acest gen al picturii (A. Baillayre, E. Maleșevschi, O. Hrșanovschi, N. Arbore, Al. Plămădeală, V. Blinov, M. Grecu, I. Vieru, G. Sainciuc, V. Rusu-Ciobanu, L. Grigorașenco, O. Orlova, E. Romanescu, E. Bontea, A. Zevin, V. Zazerscaia, A. Baranovici, A. Foinițki, I. Tăbârță, D. Peicev, D. Nicolaev, Gh. Munteanu, T. Bătrânu, S. Galben, V. Babiuc, A. Mudrea, I. Țîpin, A. Sârbu, V. Bobcova, N. Șibaev, E. Zavtur, D. Bolboceanu, M. Mungiu, E. Robu, L. Țoncev, Gh. Oprea, M. Țăruș, A. Negură, L. Hâncu, N. Vrânceanu, Iu. Ursati, Gh. Țărnă, O. Dobrovolschi, L. Zastavnițchi) permite să concluzionăm că natura statică se află în continuă creștere [15; 16].

Sistematizarea informațiilor cu referire la procesul evolutiv al naturii statice din Republica Moldova și sintetizarea tendințelor de prezentare ale acesteia, a contribuit la relevarea următoarelor **recomandări**:

1) în baza materialului acumulat pe parcursul a unui deceniu este importantă elaborarea unei monografii în care să fie abordat genul natură statică, ce va completa lacuna existentă în istoria artelor naționale;

2) utilizarea rezultatelor studiului în calitate de material didactic pentru istorici, artiști plastici, studenți, muzeografi, cadre didactice în procesul de instruire din instituțiile de învățământ artistic, preuniversitar și universitar din Republica Moldova;

3) crearea unei baze naționale de date a naturilor statice, pentru protejarea patrimoniului artistic din perioada supusă cercetării;

4) popularizarea naturii statice prin intermediul meselor rotunde, seminarelor și expozițiilor tematice organizate de Uniunea Artiștilor Plastici din Republica Moldova, Muzeul Național de Artă al Moldovei, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării;

5) realizarea unor filme documentare și de a populariza documentarele deja existente la disciplina istoria artelor naționale în cadrul instituțiilor de profil;

6) realizarea unui catalog cu naturile statice din patrimoniul MNAM în scopul promovării valorilor artei naționale.

BIBLIOGRAFIE

1. AOSPRM, f. 2906, inv. 1, d. 56, 26 f. 5.
2. Barbas-Brigalda E. Evoluția picturii de gen din Republica Moldova. Chișinău: Știința, 2002. 112 p.
3. Brigalda-Barbas E. Aspecte ale dezvoltării picturii de gen în Moldova (anii 1970 – '80). În: *Arta, Chișinău*, 1995, p. 90-109.
4. Calășnicov I. Leonid Grigorașenco. Chișinău: ARC, 2004. 96 p.
5. Cezza L. Pictura moldovenească. Chișinău: Cartea Moldovenească, 1967. 314 p.
6. Ciobanu C. I. Valentina Rusu-Ciobanu. Chișinău: ARC, 2004. 151 p.
7. Ciobanu C. I. Andrei Sârbu. Chișinău: ARC, 2004. 95 p.
8. Ciobanu C. I. Andrei Sârbu. Chișinău: ARC, 2007. 48 p.
9. Ciobanu C. I. Andrei Negură. Album. Iași, Dosoitei. 2001, 100 p. + il.
10. Ciobanu I. Incursiuni în istoricul naturii statice. Termeni și noțiuni. În: *Arta, Chișinău*, 2009, p. 112–115.
11. Ciobanu I. Natura statică basarabeană. În: *Arta, Chișinău*, 2010, p. 109-118.
12. Ciobanu I. Natura statică: dileme de gen. În: *Arta, Chișinău*, 2011, p. 131-136.
13. Ciobanu I. Tendințe moderniste în creația marilor maeștri: Valentina Rusu-Ciobanu, Mihai Grecu, Andrei Sârbu. În: *Arta, Chișinău*, 2012, p. 48-57.
14. Ciobanu I. Transformări moderne în creația Ecaterinei Ajder. În: *La liberté de la création au féminine*, 2012, p. 418-421.
15. Ciobanu I. Natura statică în arta postbelică (1845–1975). În: *Arta, Chișinău*, 2013, p. 99-107.
16. Ciobanu I. Odă florilor – motivul predominant în creația Elenei Bontea. În: *Creativitate, tehnologie, marketing. Chișinău: UTM*, 2014, p. 53-56.
17. Ciobanu I. Natura statică cu pești. În: *Arta, Chișinău*, 2015, p. 146-149.
18. Dicționar de estetică generală. București: Editura Politică, 1972, 254 p.
19. Dicționar enciclopedic ilustrat. Cartier. București: Meridiane, 1999, 1808 p.
20. Golțov D. Arta plastică a Moldovei Sovietice. Chișinău: Timpul, 1987. 248 p.
21. Livșiț M. Arta RSS Moldovenești. Moscova: Izvestia. 1972. 28 p. + 54 il.
22. Rocaciuc V. Expozițiile de artă plastică din RSS Moldovenească în contextul (socio-cultural al anilor 1960. În: *Arta, Chișinău*, 2007, p. 69-82.
23. Rocaciuc V. Expozițiile de artă plastică din Republica Moldova în contextul socio-cultural al anilor '70 ai secolului XX. În: *Arta, Chișinău*, 2005,

p. 69-82.

24. Rocaciuc V. Artele plastice din Republica Moldova în contextul socio-cultural al anilor 1940–2000. Chișinău: Atelier, 2011, 276 p.

25. Spînu C. Spațiu și timp în pictura din Republica Moldova (1940–1990). Chișinău: Știința, 1994. 81 p.

26. Stavilă T. Arta plastică din Basarabia de la sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX. Chișinău: Literatura Artistică, 1990.

27. Stavilă T. Eugenia Maleșevschi. Chișinău: ARC, 2004. 88 p.

28. Stavilă T. Unele aspecte ale construirii artei plastice profesioniștii din Basarabia. În: Arta, Chișinău, 1993, p. 107-115.

29. Stavilă T. Auguste Baillayre – 130 ani de la naștere. În: Arta, Chișinău, 2009, p. 122.

30. Sterling Ch. Natura moartă din antichitate până în zilele noastre. București: Editura Meridiane, 1970.

31. Toma L. Căutări plastice în creația tinerilor pictori din anii 1970–1980. În: Arta, Chișinău, 2006, p. 53-57.

32. Toma L. Mihai Grecu. Chișinău: ARC, 2004. 110 p.

33. Toma L. Pictura din RSSM în situația de criză (prima jumătate a anilor cincizeci). În: Arta, Chișinău, 1997, p. 148-153.

34. Toma L. Pictura RSSM în perioada presiunii ideologice (anii '40). În: Arta, Chișinău, 1995, p. 65-74.

35. Toma L. Tendințe în pictura Moldovei în anii '70 – prima jumătate a anilor '80 ai secolului XX. În: Arta, Chișinău, 2005, p. 55-64.

36. Toma V. Natura moartă. Timișoara: Histria. 2002. p.

38. Vida Gh. Nina Arbore. Chișinău: ARC, 2004. p. 20

39. Зевина А., Роднин К. Изобразительное искусство Молдавии. Кишинэу: Картя Молдовеняскэ, 1965. 215 с.

40. Зевина А., Лившиц М., Роднин К., Чезза Л. Искусство Молдавии. Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1967. 312 с.

41. Кутателадзе Г. Пейзаж, натюрморт, портрет. Москва: Советский Художник, 1982. 20 с.

42. Perez S., Alfonso E. Pintura española de bodegones y floreros de 1600 a Goya. Madrid: Ministerio de cultura, 1984. 176 p.

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI DE DOCTORAT

1. Ciobanu I. Incursiuni în istoricul naturii statice. Termeni și noțiuni. În: Arta Seria Arte vizuale, Chișinău: 2009. p. 112-115.
2. Ciobanu I. Natura statică: dileme de gen. În: Arta. Seria Arte vizuale, Chișinău: 2011. p. 131-136.
3. Ciobanu I. Natura statică din Basarabia. În: Arta. Seria Arte vizuale, Chișinău: 2010. p. 109-118.
4. Ciobanu I. Natura statică cu pești – o amprentă a timpurilor. În: Arta. Seria Arte vizuale, Chișinău: 2015, p. 146-149.
5. Ciobanu I. Natura statică în arta postbelică (1945–1975). În: Arta. Seria Arte vizuale, Chișinău: 2013, p. 99-107.
6. Ciobanu I. Odă florilor – motivul predominant în creația Elenei Bontea. În: Creativitate, tehnologie, marketing, 2014, Chișinău: UTM, p. 53-56.
7. Ciobanu I. Tendințe moderniste în creația marilor maeștri: Valentina Rusu-Ciobanu, Mihai Grecu, Andrei Sârbu. În: Arta. Seria Arte vizuale, Chișinău: 2012, p. 48-57.
8. Ciobanu I. Transformări moderne în creația Ecaterinei Ajder. În: La liberté de la creation au féminine. Chișinău: 2012. p. 418-421.

ADNOTARE

Ciobanu Iraida, Natura statică în artele plastice din Republica Moldova, teză de doctor în studiul artelor, Chișinău, 2018. Teza include: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 235 de titluri, 142 pagini text de bază, ilustrații, anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 8 lucrări științifice.

Termenii-cheie: artă plastică, centru compozițional, colorit, compoziție, dominantă cromatică, expoziții, natură statică, limbaj plastic.

Domeniul de studiu: 651.01. Teoria și istoria artelor plastice

Scopul prezentei teze constă în prezentarea complexă a evoluției naturii statice în artele plastice din Republica Moldova ca gen de artă desinestătător. **Obiective:** introducerea în circuitul științific național a genului natura statică în baza analizei surselor bibliografice, arhivistice și a picturilor din colecțiile de stat și cele particulare; determinarea dinamicii evoluției naturii statice din Basarabia, RSSM și Republica Moldova; identificarea trăsăturilor distinctive în creația artiștilor plastici locali din diverse perioade de creație; studierea particularităților complexului de sisteme stilistice, plastice, structural-spațiale, utilizate în transfigurarea artistică a naturii statice; elaborarea unui repertoriu al artiștilor plastici care au abordat genul natura statică și descrierea celor mai reprezentative lucrări. **Noutatea și originalitatea științifică.** Teza prezintă o primă investigație complexă în istoria artelor naționale, realizată în baza materialelor identificate în ANRM, AOSPRM, lucrărilor din colecțiile MNAM, fondul UAP din Republica Moldova, completate de arhivele personale ale artiștilor plastici. Caracterul științific și inovator al tezei rezidă în faptul că pentru prima dată a fost efectuată o prezentare de ansamblu a procesului de constituire și dezvoltare a naturii statice în Republica Moldova prin prisma operelor plasticienilor, evoluției școlilor, curentelor, tradițiilor locale și diverselor influențe. Toate acestea au contribuit în mod inevitabil la studierea principalelor tendințe care au caracterizat natura statică din Republica Moldova; relevarea mijloacelor plastice specifice naturii statice naționale și la identificarea factorilor care au determinat sub aspect stilistic operele create de artiștii plastici din Republica Moldova. **Problema științifică importantă soluționată** constă în *determinarea* complexă a genului natura statică în creația artiștilor plastici autohtoni, *definirea* particularităților specifice evoluției acestuia, fapt ce a permis *aprecierea* activității plasticienilor și influența lor asupra dezvoltării și completării procesului de creație în artele plastice naționale. **Semnificația teoretică.** Demersul investigațional oferă o abordare de sinteză și o analiză științifică a naturii statice ca gen al picturii de șevalet, a particularităților specifice ale acesteia prin prisma analizei surselor bibliografice, istorice și muzeistice din domeniul investigat. Teza poate servi drept bază metodologică pentru cercetări științifice ulterioare în domeniul artelor plastice. **Valoarea aplicativă** rezultă din semnificația genului respectiv pentru istoria artelor naționale, informație ce poate fi utilă în procesul didactic din instituțiile de învățământ artistic, preuniversitar și universitar din Republica Moldova. Materialele tezei pot fi folosite și în cadrul lecțiilor de istorie a artelor plastice. **Implementarea rezultatelor științifice.** Rezultatele investigărilor științifice sunt implementate în cadrul orelor de desen în cadrul instituțiilor preuniversitare, a cursurilor de metodica predării artelor plastice, psihologia creativității etc. Totodată, unele rezultate ale cercetării au fost expuse în paginile articolelor științifice și susținute în cadrul a 11 conferințe științifice naționale și internaționale, volumul total depășind 4 coli de autor.

АННОТАЦИЯ

Чобану Ираида, Натюрморт в изобразительном искусстве Республики Молдова, диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения, Кишинев, 2018 г. Диссертация изложена на 142 страницах текста и состоит из введения, трех глав, общих выводов и рекомендаций. Библиография включает 235 источников, иллюстрации и приложения. Ключевые слова: изобразительное искусство, композиционный центр, цветовая гамма, композиция, доминирующий цвет, выставки, натюрморт, выразительные средства.

Область исследований: 651.01 – Теория и история изобразительного искусства.

Целью исследования комплексное исследование натюрморта в национальном изобразительном искусстве Республики Молдова.

Задачи: внедрение в научную среду жанр натюрморта на основе библиографического анализа источников, архива и живописи из государственных и частных коллекции; выявление характера различных молдавских художников разных творческих периодов; изучения динамики эволюции молдавского натюрморта в бессарабский период, МССР и Республики Молдова; комплексное исследование стилистических, пластических, систем используемых в натюрмортах исследуемого периода; составление перечня художников, работающих в жанре натюрморта.

Научная новизна и оригинальность состоит в том, что данная диссертация представляет первое всестороннее исследование истории национального изобразительного искусства на основе материалов НАРМ, АОПОМ, работ из НМИИМ, фонда СХРМ, персональных архивов художников. Впервые было комплексно рассмотрено формирование и эволюция натюрморта Республики Молдова, исходя из анализа художественных работ, школ, течений, местных традиций и различных влияний.

Важная решенная научная задача состоит в комплексной идентификации жанра натюрморта в творчестве местных художников и установления специфических особенностей, которые позволили дополнить исследуемый жанр в национальном искусстве.

Теоретическая значимость. Данная диссертация предлагает синтетический подход и научный анализ натюрморта как жанр станковой живописи, его специфические особенности, на основе библиографических, исторических и музейных коллекций в данной области.

Практическая значимость состоит в важности жанра для национального изобразительного искусства; результаты исследования могут быть использованы историками, художниками, студентами, преподавателями в учебном процессе в художественных, средних и высших учебных заведениях Республики Молдова.

Внедрение научных результатов. Результаты исследования были опубликованы в 8 статьях в научных журналах и представлены на 11 национальных и международных конференциях, общий объем которых превышает 4 авторских листа.

ANNOTATION

Ciobanu Iraida, Still life in visual art of Republic of Moldova, art and culturology doctoral thesis, Chisinau, 2018. The thesis is consisted of 142 pages of the text and contained: introduction, three chapters, general conclusions, some recommendations. The bibliography includes 235 sources, illustrations and attachments.

Key words: fine art, compositional center, color scale, composition, dominant color, exhibitions, still life, expressive means.

Field of the study: 651.01. Theory and history of fine arts.

Thesis's aimis a comprehensive study of still life in the national fine arts of the Republic of Moldova.

Main objectives of this thesisare: to introduce the environment of the genre of still life into the scientific on the basis of bibliographic analysis of sources, archives and paintings from public and private collections; identification of the nature of different Moldovan artists of different creative periods; studying the dynamics of the evolution of the Moldovan still life for the Bessarabian period, the MSSR and the Republic of Moldova; a comprehensive investigation of stylistic, plastic, systems used in still life of the period under this research; compilation of the list of many artists, working in the genre of still life.

Scientific novelty and originality of this thesis is the first comprehensive study of the history of national fine arts on the basis of some materials of the NARM, AOPORM, works from the NMIIM, the SXXRM funds, personal archives of many artists. The formation and evolution of the still life of the Republic of Moldova was considered for the first time, proceeding from the analysis of artwork, schools, trends, local traditions and various influences.

Important decided scientific problem consists in the complex identification of the genre of still life in the works of local artists and the establishment of specific features that allowed the researched genre to completein the national art.

Theoretical significance. This thesis offers a synthetic approach and a scientific analysis of still life as a genre of easel painting, its specific features, based on bibliographic, historical and museum collections in this field.

Practical value is the importance of the genre for national fine arts; the results of the research can be used by historians, artists, students, teachers in the educational process, in the artistic, secondary and higher educational institutions of the Republic of Moldova.

Implementation of the results. The results of the research were published in the eighth scientific journals and presented at 11 national and international conferences, the total volume of which was exceededfour author's sheets.

CIOBANU IRAIDA

**NATURA STATICĂ ÎN ARTELE PLASTICE
DIN REPUBLICA MOLDOVA
651.01. – TEORIA ȘI ISTORIA ARTELOR PLASTICE
Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie**

CHIȘINĂU, 2018

Aprobat spre tipar 25 septembrie 2018 Format: 60×80 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.....

Tiraj 50 ex.

Coli de tipar: 1,9

Comanda nr.

Centrul Editorial-poligrafic al USM Str. Al. Mateevici, 60, Chișinău. MD 2009